

**JEO-EKONOMİK GÜÇ YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE
ALMANYA’NIN ÇİN İLE İLİŞKİLERİ: ALMAN DIŞ
POLİTİKASININ STRATEJİK MUAMMASI?**

**GERMANY’S RELATIONS WITH CHINA WITHIN THE
FRAMEWORK OF THE GEO-ECONOMIC POWER
APPROACH: A STRATEGIC DILEMMA FOR GERMAN
FOREIGN POLICY?**

Derviş Fikret ÜNAL*

ÖZ

İkinci Dünya Savaşı sonrasında uyguladığı programla ekonomik mucize (*Wirtschaftswunder*) gerçekleştirerek savaşın dramatik sonuçlarını hızlı bir şekilde atlatan ve istikrarlı büyüme sergileyen Almanya Federal Cumhuriyeti günümüzde Avrupa’nın birinci, dünyanın üçüncü en büyük ekonomisi konumuna erişmiştir. Üretim tedarik zincirlerinin istikrarı ve küresel pazarlara erişimin sürdürülebilirliği, ihracata dayalı Alman ekonomisi bakımından önem teşkil etmektedir. Bu noktada, Almanya’nın en büyük ticari ortağı olan Çin ile ekonomik ve ticari ilişkileri öne çıkmaktadır. Ancak, küresel güç dengelerinin Rusya-Ukrayna savaşından ve ABD-Çin rekabetinden giderek daha fazla etkilendiği bir dönemde, Avrupa merkezli bir jeo-ekonomik güç olan Almanya’nın Çin ile ilişkilerinin geleceği sorgulanmaktadır. Gerhard Schröder’in Şansölyeliğinde 1998 yılında kurulan SPD-

* Dr., T.C. Dışişleri Bakanlığı, Ankara, Türkiye, unaldervis@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9565-7747>. Makale yazarın kendi görüş ve değerlendirmelerini yansıtmaktadır.

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 05.12.2025
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 22.01.2026

Yeşiller Partisi koalisyonundan günümüze kadar geçen döneme yoğunlaşan bu makalede, Berlin'in Pekin ile ilişkilerine odaklanılarak ekonomik çıkarlar ve karşılıklı bağımlılık ile Alman karar alıcılar tarafından sıklıkla vurgulanan değerler temelli dış politika arasında kurmaya çalıştığı dengenin ne ölçüde başarılı olabildiği anlaşılmaya çalışılmaktadır. Almanya'nın Çin ile ilişkilerinin Alman dış politikasında bir nevi stratejik muamma oluşturup oluşturmadığı irdelenmektedir. Makalede, Rusya-Ukrayna savaşından edinilen derslerin ve ABD baskısının gölgesinde Almanya'nın mevcut küresel güç dağılımında jeo-ekonomik gücünü korumaya çalıştığı sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Jeo-ekonomik Güç, Çin, ABD, Ulusal Güvenlik Stratejisi, Çin Stratejisi.

ABSTRACT

In the aftermath of World War II, the Federal Republic of Germany experienced a period of remarkable economic prosperity, often referred to as the *Wirtschaftswunder*, owing to the implementation of a series of strategic policies that enabled the nation to swiftly overcome the devastation of the war and achieve sustained economic growth. Recently, it has emerged as the largest economy in Europe and the third-largest economy globally. The stability of production supply chains and the sustainability of access to global markets are of paramount importance for the export-based German economy. In this regard, economic and trade relations with China, Germany's largest trading partner, are prominent. However, amid the Russia-Ukraine war and intensifying competition between the US and China, the future of China's relationship with Germany, a Europe-centered geopolitical power, is being called into question. This article focuses on the period from the establishment of the SPD-Green Party coalition in 1998 during Gerhard Schröder's chancellorship to the present day. It examines the extent to which Berlin has balanced its economic interests and mutual dependencies with Beijing with the values-based foreign policy frequently emphasized by German decision-makers. The article questions whether Germany's relations with China present a

strategic challenge to German foreign policy. Ultimately, the article concludes that, in the shadow of the lessons learned from the Russia-Ukraine war and US pressure, Germany is attempting to preserve its geo-economic power within the current global power distribution.

Keywords: Germany, Geo-economic Power, China, US, National Security Strategy, China Strategy.

GİRİŞ VE TARİHSEL ARKA PLAN

Nazi Almanyası'nın İkinci Dünya Savaşı'nı 1945 yılında kaybetmesiyle birlikte ABD, İngiltere ve Fransa tarafından işgal edilen Batı Almanya ile Sovyetler Birliği tarafından işgal edilen Doğu Almanya topraklarında 1949 yılında Almanya Federal Cumhuriyeti (AFC) ve Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin (DAC) kurulması sonucunda Alman devleti ikiye bölünmüştür. Almanya'nın bölündüğü siyasi sınırlar aynı zamanda Soğuk Savaş'ın kapitalist ve sosyalist kutuplarının Orta Avrupa'da ayrıştığı sınırları teşkil etmiştir. Dolayısıyla, Soğuk Savaş dinamikleri iki Almanya'nın karşı kutupta yer alan ülkelerle ilişkilerini de derinden etkilemiştir.

Kapitalist blokta yer alan AFC, 1955-1967 yılları arasında dış politikada, Federal Dışişleri Bakanlığı'nın ilk Devlet Sekreteri Walter Hallstein'in adıyla anılan ve Hallstein Doktrini olarak bilinen tek Almanya politikasına bağlı kalmıştır. Anılan doktrine göre DAC'nin ayrı bir devlet olarak resmen tanınmasından imtina edilmiş; SSCB hariç, DAC ile diplomatik ilişki kuran devletlerle diplomatik ilişkilerin kesilmesi anlayışı benimsenmiştir. Buna göre AFC, Almanya'nın tek meşru halefi olarak kabul edilmiş ve iki Almanya'nın sadece AFC'nin liderliğinde yeniden birleşebileceği vurgulanmıştır. SSCB'nin uygulamadan istisna tutulması, Alman topraklarının bir bölümünü işgal etmesiyle gerekçelendirilmiştir (Wilczynski, 1981: 226).

Hallstein Doktrini çerçevesinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin, kısaca Çin'in, 1950 yılında DAC ile diplomatik ilişkiler kurması nedeniyle, AFC başlangıçta Çin'i tanımamıştır. Bu durum, Willy Brandt (*Almanya Sosyal Demokrat Partisi-SPD*) hükümetinin 1969 yılında iktidara gelmesine ve Hallstein Doktrini yerine bu defa DAC ve diğer sosyalist ülkelerle ilişkilerin normalleştirilmesine dayanan yeni doğu politikasının (*Ostpolitik*) hayata geçirilmesine kadar devam etmiştir. Dönemin ABD Başkanı Richard Nixon ve Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'ın 1972 yılında Pekin'i ziyaretiyle ABD-Çin ilişkilerinin yakınlaşmaya başlaması

bu süreçte önemli rol oynamıştır. Nitekim ziyaret sonrasında Bonn ve Pekin arasında resmi temasların önü açılmış; aynı yıl Federal Dışişleri Bakanı Walter Scheel (*Hür Demokrat Parti-FDP*) ve Çin Dışişleri Bakanı Ji Pengfei bir ortak bildiri imzalamış ve nihayetinde iki ülke arasında diplomatik ilişkiler kurularak, kısa süre içinde Büyükelçi değişimine karar verilmiştir (Bülbül, 2024: 802). Diplomatik ilişkilerin tesisiyle birlikte yıllık toplantılar ve hükümetlerarası danışma mekanizması gibi farklı formatlar aracılığıyla ikili ilişkiler derinleştirilmeye çalışılmıştır (Abdibaitova Pala, 2024: 770).

Öte yandan Deng Xiaoping'in 1978 yılından itibaren uygulamaya koyduğu reform ve dışa açılma politikası¹ sonrasında iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler hızla ivme kazanmıştır. Deng'in Çin'i dışa açtığı andan itibaren Alman şirketleri bu ülkeye bir nevi akın etmiştir (Kampfner, 2020: 160). Ayrıca 1985 yılında, önce iki ülke arasında çifte vergilendirilmenin önlenmesine ilişkin anlaşmanın, sonra da -o zamanki adıyla- Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Çin arasında ticaret ve ekonomik iş birliği anlaşmasının imzalanması ekonomik ve ticari faaliyetlerin daha da yoğunlaşmasına imkân tanımıştır.

Bununla birlikte, iki ülke ilişkilerinin sorunsuz ilerlediğini söylemek güçtür. Çin yönetimine karşı 1987-1989 yılları arasında yaşanan Tibet isyanları ve 1989 yılındaki Tiananmen Meydanı protestoları nedeniyle öne çıkan insan hakları meseleleri AFC-Çin ilişkilerinde ilk kez gündeme gelerek anlaşmazlık konusu olmuştur (Bülbül, 2024: 804-805). Alman kamuoyunun da baskısıyla Çin'i kınayan ilk Batılı ülkeler arasında bulunan AFC'nin Dışişleri Bakanı Hans-Dietrich Genscher (FDP), Çin'i insan haklarına saygı duymaya ve barışçıl protestoları bastırmaktan vazgeçmeye çağırmıştır. AFC tarafından iki ülke arasındaki siyasi ve ekonomik iş birliği geçici olarak askıya alınmış, yüksek düzeyli resmi ziyaretler iptal edilmiş, Çin'e yönelik kalkınma yardımları dondurulmuş, ancak Çin'e ticari ambargo uygulanmamıştır.

Helmut Kohl (*Hristiyan Demokrat Birlik-CDU*) hükümeti, iki Almanya'nın yeniden birleşme sürecinde BM Güvenlik Konseyi'nin Daimî Üyesi Çin'in desteğini alma umuduyla Pekin'in "Tek Çin" politikasını desteklemiş; bu kapsamda, Tibet'in Çin'in bir parçası olduğunu açıkça belirtmiş ve Tayvan ile diplomatik ilişki kurmamıştır. Çin hükümeti ise birleşme sürecine destek vermiştir. İlişkilerin yeniden rayına girmesiyle birlikte Şansölye Kohl, Pekin'i

¹ Çin Devlet Başkanı Xi Jinping başkanlığında 2013 yılında düzenlenen Çin Komünist Partisi (ÇKP) genel kurul toplantısında, mevcut reform ve dışa açılma politikasının derinlemesine uygulanması kararı alınmıştır (CGTN Türkçe, 2024).

1993 yılında ziyaret etmiş ve böylece Tiananmen protestoları sonrasında Çin'e giden ilk Batılı politikacı olmuştur (Abdibaitova Pala, 2024: 773; Bülbül, 2024: 806).

Federal Meclis 1993 yılında yeni Asya politikası olarak adlandırılan "Federal Hükümet'in Asya Konsepti" (*Asien-Konzept der Bundesregierung*) başlıklı belgeyi onaylamış ve Çin'e yönelik yaptırımları sona erdirmiştir. Asya-Pasifik bölgesine yönelik ulusal politika belirleyen ilk AB üyesi olan Almanya, Çin'i Asya politikasının merkezine konumlandırmıştır. Bu atmosferde 1995 yılında Berlin'i ziyaret eden Jiang Zemin, Çin'den Almanya'yı ziyaret eden ilk Devlet Başkanı olmuştur (Keyvan, 2019: 266).

Bu tarihsel arka planda, Kissinger, Almanya'nın ortaya çıkışının 20. yüzyılda Avrupa'daki mevcut sisteme bir meydan okuma teşkil ettiğini, bunun Avrupa'nın hiçbir zaman tam olarak toparlanamadığı iki yıkıcı savaşı tetiklediğini ve Çin'in ortaya çıkışının da 21. yüzyılda benzer bir yapısal sorunu oluşturduğunu ileri sürmüştür (Kissinger, 2015: 367). Söz konusu iddianın gölgesinde, bu makalede öncelikle jeo-ekonomik güç kavramı incelenmekte ve Almanya'nın Çin ile ikili ilişkilerinin Alman dış politikasında "stratejik muamma" oluşturup oluşturmadığı sorgulanmaktadır. Bu bağlamda makalede, Berlin'in ekonomik çıkarlar ve karşılıklı bağımlılık ile değerler temelli dış politika söylemi arasında nasıl bir denge kurduğu ve bu dengenin Rusya-Ukrayna savaşı ve ABD-Çin rekabeti sonrasında nasıl dönüştüğü analiz edilmeye çalışılmaktadır. Son iki yüzyılın önde gelen uluslararası aktörleri arasında bulunan Almanya ve Çin arasındaki ilişkilerin kavramsal çerçevede irdelenmesinin dünya siyasetinde yaşanan gelişmelerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması ümit edilmektedir.

1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışma, Almanya'nın Çin ile ilişkilerini jeo-ekonomik güç yaklaşımı çerçevesinde inceleyen nitel, açıklayıcı ve yorumlayıcı bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırma sorusu, devletlerin dış politika tercihlerini nicel göstergelerden ziyade, stratejik belgeler, resmî söylemler ve politika pratikleri üzerinden anlamayı gerekli kıldığından, nitel yöntemin tercih edilmesi yöntemsel bakımdan zorunlu görülmüştür. Çalışma, Almanya'nın Çin politikasındaki süreklilikleri, kırılmaları ve söylemsel dönüşümleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmada temel yöntem olarak nitel doküman analizi kullanılmıştır. Devletlerin dış politika yönelimlerini kurumsal ve söylemsel düzeyde incelemeye

imkân tanıdığı değerlendirilen doküman analizinin, jeo-ekonomik güç gibi kavramsal olarak soyut, ancak politika belgelerinde somutlaşan yaklaşımların analizinde uygun bir yöntem sunduğu değerlendirilmektedir. Bu yöntemin, çalışmanın kuramsal çerçevesiyle (özellikle Edward Luttwak, Hans Kundnani ve Richard Rosecrance tarafından ortaya konulan argümanlarla) epistemolojik uyum içinde olduğu düşünülmektedir.

Almanya'nın Çin politikasındaki dönüşümü zamansal bir bütünlük içinde ele alabilmeyi teminen, karşılaştırmalı dönemsel analiz yaklaşımı da benimsenmiştir. Bu çerçevede, Şansöyelik görevi üstlenen Gerhard Schröder, Angela Merkel, Olaf Scholz ve Friedrich Merz dönemleri ayrı analitik bölümler olarak incelenmiş; her dönem, jeo-ekonomik araçların kullanımı, normatif söylemin ağırlığı ve karşılıklı bağımlılık algısı açısından birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Böylece politika değişimi kişisel liderlik tercihlerine indirgenmeden, yapısal ve stratejik bağlam içinde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Veri Türleri ve Kaynakların Niteliği

Çalışmada hem birincil hem de ikincil nitel veri kaynakları kullanılmıştır. Birincil veriler, Almanya Federal Hükümeti tarafından yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi (2023), Çin Stratejisi (2023), Hint-Pasifik Kılavuzu (2020) gibi resmî politika belgeleri ile Federal Bakanlık açıklamalarından oluşmaktadır. Bu belgeler, devletin Çin'e yönelik resmî tutumunu, tehdit algılarını ve stratejik önceliklerini doğrudan yansıttığı için analizin merkezine alınmıştır. İkincil veri kaynakları ise hakemli akademik dergilerde yayımlanan makaleler, saygın yayınevlerine ait monografiler, politika raporları ve güvenilir uluslararası medya kuruluşlarının analizlerinden oluşmaktadır.

Doküman Seçim Ölçütleri

Analize dâhil edilen dokümanların seçiminde, ilk olarak zaman aralığına odaklanılarak 1998-2025 yılları arası esas alınmıştır. Bu tarihsel kesit, Almanya'da Çin politikasının sistematik biçimde ekonomik araçlar üzerinden şekillenmeye başladığı dönemi kapsamakta ve güncel stratejik dönüşümleri içermektedir. İkinci olarak, dokümanların tematik uygunluğu temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Almanya-Çin ilişkileri, jeo-ekonomik güç, karşılıklı bağımlılık, stratejik özerklik, risk azaltma (*de-risking*) ve normatif dış politika söylemiyle doğrudan ilişkili olmayan belgeler veri setine dâhil edilmemiştir. Üçüncü olarak, akademik kaynaklar açısından hakemli yayın, atıf sıklığı ve alan içi meşruiyet kriterleri gözetilmiştir. Bu yaklaşım, analizde kavramsal tutarlılığı ve akademik güvenilirliği artırmayı amaçlamaktadır.

Veri Analizi Süreci

Verilerin analizinde tümdengelimci tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Analitik çerçeve, jeo-ekonomik güç literatüründen hareketle önceden belirlenen ana temalar etrafında yapılandırılmıştır. Söz konusu temalar arasında ekonomik araçların stratejik kullanımı, karşılıklı bağımlılığın güvenlik riski olarak algılanması, normatif söylemin işlevi ve transatlantik baskının politika üzerindeki etkisi yer almaktadır. İncelenen belgeler belirlenen temalar doğrultusunda sistematik biçimde okunmuş ve dönemler arası karşılaştırma yoluyla söylemsel süreklilikler ve kırılmalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Analiz süreci nicel kodlama yerine yorumlayıcı karşılaştırma esasına dayandırılmış, böylece politika belgelerinin bağlamı ve tarihsel arka planı korunmaya çaba gösterilmiştir.

Geçerlilik, Güvenilirlik ve Sınırlılıklar

Araştırmanın içsel geçerliliği, birincil ve ikincil kaynakların birlikte kullanılması ve farklı dönemlere ait belgelerin karşılaştırmalı analizine dayandırılmıştır. Yöntemsel şeffaflık ise doküman seçim ölçütlerinin ve analiz adımlarının açık biçimde tanımlanmasıyla sağlanmıştır. Bununla birlikte çalışma, nitel bir araştırma olması nedeniyle istatistiksel genelleme iddiası taşımamaktadır. Elde edilen bulgular, Almanya'nın Çin politikasını açıklamaya yönelik analitik genellemeler sunmakla birlikte, farklı vaka ve ülkelere doğrudan aktarılabirlik iddiasında bulunmamaktadır. Bu yöntemsel çerçeve, Almanya'nın Çin ile ilişkilerini normatif-çıkar ikilemine indirgemek yerine, jeo-ekonomik güç mantığı üzerinden bütüncül ve teorik olarak temellendirilmiş bir analiz sunmayı amaçlamaktadır.

2. ALMAN DIŞ POLİTİKASINDA JEO-EKONOMİK GÜÇ KAVRAMI

İkinci Dünya Savaşı'nın kaybedilmesi sonrasında işgal güçlerinin varlığı altında yeniden oluşturulan AFC dış politikası, ABD'nin etkisinde ve NATO'nun transatlantik çerçevesinde, Batılı müttefiklerle iş birliğine ve Avrupa'da bölgesel entegrasyona (*Westintegration*) dayandırılmıştır (Harnisch ve Maull, 2001: 1). Bu politika, kimine göre, çok taraflılığı, kurum inşasını ve uluslararası entegrasyonu teşvik eden ve ulusal ve uluslararası normlar aracılığıyla uluslararası ilişkilerde güç kullanımını kısıtlamaya çalışan özel bir dış

politika kimliği olan ‘sivil güç’ (*Zivilmacht*) kalıbına yerleşmiş ve 1990 yılındaki birleşmeden sonra da varlığını sürdürmüştür (Maull, 2000: 56).

Bununla birlikte Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle, daha önce Demir Perde’nin ardında kalan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin AB ve NATO’ya katılımlarının Almanya bakımından da kayda değer etkileri olmuştur. Bu süreç, Almanya’yı coğrafi ve jeo-ekonomik olarak AB’nin tam merkezine yerleştirerek konumunu ve önemini güçlendirmiştir (Fröhlich, 2017: 3). Bu yeni dönemde Orta ve Doğu Avrupa’da yer alan Sosyalist bloğun eski üyelerinin sorunları güvenlik kaygılarından ziyade, sosyo-ekonomik meselelerle tanımlanmaya başlanmıştır. Pazarlara erişim ve ticaretin serbestleştirilmesi, çevrenin korunması ve göç politikalarının koordinasyonu gibi konular öne çıkmıştır. Dönemin Şansölyesi Kohl (1982-1998), “Bu sorunlara Avrupa’nın vereceği cevap, Orta, Doğu ve Güneydoğu Avrupa ülkelerini Avrupa Topluluğu’na dâhil etmekten başka bir şey olamaz” demiştir. Sosyalist bloğun çökmesini müteakip, Almanya’nın Polonya, Çekoslovakya ve Macaristan ile imzaladığı ikili anlaşmalarda AB üyeliğini desteklemesi bu bağlamda değerlendirilebilir (Tewes, 2001: 12). AB ve NATO’nun genişleme süreçleriyle beraber Almanya’nın güvenlik çemberi daha da genişlemiş ve ihracata dayalı Alman ekonomisi için yeni pazarlara erişim imkânı sağlanmıştır.

SSCB’nin sona erdiği ve ABD’nin tek süper güç olarak kaldığı yeni uluslararası düzende Almanya’nın rolünü irdeleyen Dirk Messner, “kapsamlı küreselleşme” (*die umfassende Globalisierung*) sürecinin yaşanmakta olduğunu ve Almanya’nın bu süreçte şekillendirici güce (*Gestaltungsmacht*) sahip bulunduğunu kaydetmiştir. Messner, Almanya’nın ekonomik açıdan iyi bir durumda olduğunu; uluslararası ortakların, Almanya’dan uluslararası krizlerin üstesinden gelmesine ve küresel süreçlere büyük katkılar yapmasını beklediğini; bunun Almanya’ya hareket alanı sağladığını, ancak aynı zamanda yüksek talepler de getirdiğini belirtmiştir (Messner, 2015: 379-383). Böylelikle Almanya, Avrupa’nın yönetiminde, özellikle de makroekonomik yönetiminde merkezi jeo-ekonomik güç rolünü üstlenmiştir (Fröhlich, 2017: 5). AB üyesi olduğu yıllarda Birleşik Krallık’ın eski Ticaret ve Yatırım Devlet Bakanı Stephen Green (2011-2013), bahsi geçen rolün, yeni Avrupa uluslar birliğine sıkı sıkıya bağlı bir ülkenin [Almanya’nın] liderliği olduğunu ve herhangi bir siyasi kader duygusuyla değil, ekonomi tarafından kendisine dayatıldığını vurgulamıştır (Green, 2015).

Ancak, Almanya’nın üstlendiği ileri sürülen bu rol, kendi siyasi ve ekonomik gündemine fazlasıyla odaklandığı ve beklentileri karşılayamadığı

gerekçesiyle eleştirilere de konu olmuştur. Küresel finans krizi (2007-2008) ve AB'ye olumsuz etkileri bağlamında, Jürgen Habermas'a göre, Avrupa'nın ortasında, kendisiyle meşgul devin [Almanya'nın] solipsist (tekbenci) zihniyeti, AB'de istikrarsız bir hal alan statükonun korunmasını dahi garanti edememiştir (Habermas, 2010). Stefan Fröhlich ise, Almanya'nın merkezi jeo-ekonomik gücüne rağmen, Berlin'in Avro bölgesini daha istikrarlı bir ekonomik bütün haline getirmek için tavizler vermek zorunda kaldığını belirtmiştir (Fröhlich, 2017: 5). Bu eleştiriler ışığında, Almanya'nın uluslararası düzende ve Avrupa'da üstlendiği rolde jeo-ekonomik gücünün payının giderek artmakta olduğunu söylemek mümkündür.

Jeo-Ekonomik Güç Nedir?

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından, çeşitli nedenlerle bölgesel silahlı çatışmaların veya iç savaşların sürdüğü dünyanın talihsiz bölgeleri dışında, dünya siyasetinde askeri gücün öneminin giderek azaldığı; buna göre, artık herkesin ticari yöntemlerin askeri yöntemlerin yerini aldığı konusunda hemfikir olduğu (Luttwak, 1998: 125) yönünde görüşler de öne sürülmüştür. Bu durum, kimileri tarafından "jeo-ekonomi" kavramıyla karşılık bulmuştur. Devletler/devlet blokları arasındaki çatışmaların varlığını göz ardı etmeyen Edward Luttwak, jeo-ekonomiyi, çatışma mantığı ile ticari yöntemlerin karışımını tanımlamada aklına gelen en uygun kavram şeklinde açıklamaya çalışmıştır (Luttwak, 1998: 126). Bu doğrultuda, jeo-ekonomik güç, özetle askeri ve siyasi araçlardan ziyade ekonomik araçlara dayanan güç olarak tanımlanmıştır (Şahin, 2024: 33).

Çalışmasında uluslararası ilişkilerde gücün doğasında meydana gelen genel bir değişime değinen Luttwak, bu değişimin evrensel olacağını veya her yerde aynı hızda yaşanacağını iddia etmemektedir (Luttwak, 1998: 128). Bilakis, jeo-ekonominin -başka bir ifadeyle ticari yöntemlerin- Batı'da, özellikle AB içinde daha büyük bir rol oynaması beklenmektedir (Kundnani, 2011: 40). Luttwak'tan hareketle, Almanya'nın jeo-ekonomik bir güç olarak öne çıktığını belirten Hans Kundnani'ye göre, jeo-ekonomi kavramı, mali açıdan sorumlu ve sorumsuz ülkeler arasında görülen sıfır toplamlı rekabet söylemi bağlamında, AB içinde diğer üye devletlere kendi ekonomik tercihlerini dayatmaya daha istekli hale gelen Almanya'nın dış politikasını tanımlama ve açıklamada faydalı görülmektedir. Almanya'nın, ihracatının küresel rekabet gücüne zarar verebilecek ılımlı bir enflasyon artışını kabul etmediğini örnek veren Kundnani, bu durumun çevre ülkelerin büyüme kapasitesini zayıflatmasına ve AB'nin genel uyumunu tehdit etmesine rağmen, Berlin'in Avro bölgesinde kemer sıkma politikasının uygulanmasında ısrarcı davrandığını; Luttwak'ın deyişiyle,

Almanya'nın çatışma mantığı içinde ticari yöntemleri uyguladığını vurgulamaktadır (Kundnani, 2011: 41). Kundnani bir adım daha ileri giderek, Avrupa'daki tehlikenin, 1871 yılında Alman birliğinin sağlanmasının ardından Avrupa'da yaşanan çatışmaların jeo-ekonomik bir versiyonu olduğunu ileri sürmektedir (Kundnani, 2015: 161). Avrupa'daki yüzölçümü ve merkezi konumu (*Mittellage*) dikkate alındığında, Almanya'nın, (kendisine karşı) güç dengesi kurulması için çok güçlü, ancak (kendisinin) hegemonya oluşturmak için yeterince güçlü olmadığını belirten Kundnani, "Alman sorunu"nun jeopolitik açıdan çözülmüş gibi görünse de jeo-ekonomik bir biçimde yeniden ortaya çıktığını tartışmaktadır (Kundnani, 2011: 43).

Ticaret Devleti ve Jeo-Ekonomik Güç

Esasen jeo-ekonomik güç kavramı öncesinde de dış politikada ekonominin rolünü önceleyen görüş ve kavramlar ortaya atılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında AFC ve Japonya'nın askeri genişleme yerine ihracat ve ticaretle güç elde etmeyi seçtiğini kaydeden Richard Rosecrance, "ticaret devleti" (*trading state*) kavramını geliştirmiştir. Buna göre, devletin gücü ve refahı savaş ve fetih yoluyla değil, ticaret ve ekonomik karşılıklı bağımlılık üzerinden sağlanmaya çalışılmaktadır (Rosecrance, 1986: 16-28). Rosecrance, AFC ve Japonya gibi büyük ve güçlü ülkelerin dünya siyasetinde ticaret yolunu seçtiklerini, geçmişten farklı olarak artık ulusal konumlarını toprak kazanımıyla güçlendirmeyi düşünmediklerini, bunun yerine dış ticaretle desteklenen ekonomik büyüme stratejilerini kullanarak refah düzeyini korumaya ve artırmaya çaba sarf ettiklerini savunmuştur (Rosecrance, 1986: 71).

Bununla beraber ticaret devleti kavramının uluslararası meseleleri açıklamada barışçıl ekonomik entegrasyon yaklaşımıyla sınırlı kalarak, Soğuk Savaş sonrası dönemde küresel düzeyde artan ekonomik rekabeti ve baskıyı açıklamada yetersiz kalabildiği görülmektedir. Jeo-ekonomik güç kavramı ise, devletlerin ekonomik araçları stratejik bir baskı aracı olarak kullanabildiği durumlara da yer vermektedir. Bu yönüyle jeo-ekonomik güç kavramının, Almanya'nın sahip olduğu ekonomik ve ticari gücün dış politika formasyonu ve uygulamalarındaki rolünün daha iyi anlaşılmasına imkân tanıdığı değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, Almanya'nın Çin ile ilişkileri jeo-ekonomik güç kavramı üzerinden irdelenmeye çalışılmaktadır.

3. ALMANYA-ÇİN EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİ (1998-2025)

Soğuk Savaş sonrası dönemde üst düzey karar alıcılar tarafından Çin'e yönelik olarak izlenen "ticaret yoluyla değişim" (*Wandel durch Handel*) politikası

Alman iş dünyasının Çin pazarına akınında etkili olmuştur. Bu süreçte, Çin Almanya'dan otomobil, yüksek mühendislik ve know-how talep ederken, Almanya da güvenilir bir ortak ve yüz milyonlarca yeni tüketicinin bulunduğu bir pazar elde etmiştir (Kampfner, 2020: 160). Almanya tarihinde ilk kez iki sol eğilimli partinin (SPD ve Yeşiller Partisi) 1998 yılında koalisyon kurmasıyla, Almanya-Çin ilişkileri de yeni bir evreye girmiştir.

Gerhard Schröder Dönemi (1998-2005): Çek Defteri Diplomasisi?

Gerhard Schröder (SPD) liderliğindeki hükümetin işbaşı yapmasıyla birlikte ekonomik ve ticari meseleler gündemin üst sıralarında yer almış, tabiatıyla Çin ile ilişkileri güçlendirmenin en iyi yolu olarak görülen “ticaret yoluyla değişim” fikri benimsenmiştir. AB içinde 1999 yılında Avro bölgesinin oluşturulması sonrasında, ekonomik ve ticari rekabeti artırmak için yapısal reformlar yapan Almanya Avrupa'ya, Asya'ya ve özellikle de Çin'e yapılan ihracata giderek daha fazla bağımlı hale gelmiştir. Schröder hükümeti, dış politika hedeflerine ulaşmak amacıyla, çek defteri diplomasisi (*Scheckbuchdiplomatie*) yoluyla, askeri ve siyasi arayışlar yerine ekonomik araçları tercih etmiştir (Keyvan, 2019: 269).

Almanya dâhil, Batı'nın uzun süredir Çin'in Deng Xiaoping döneminden beri geniş kapsamlı siyasi, askeri ve ekonomik strateji izlediğini kabul etmek istemediği ve görmezden geldiği eleştirisinde bulunan Şansölye Schröder (Schöllgen ve Schröder, 2021: 96), yedi yıllık görev süresi boyunca pek çok kez iş insanları heyetiyle ziyarette bulunduğu Pekin'e yönelik olarak ekonomik ve ticari ilişkilerin ağırlıkta olduğu bir yaklaşım geliştirmiştir. Schröder yönetimi Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne üyeliğini desteklemiş; Çin'in insan hakları uygulamalarında sessiz kalmayı tercih etmiş; 1989 yılında Tiananmen Meydanı'nda yaşanan olaylardan sonra uygulanmaya başlanan AB'nin Çin'e yönelik silah ambargosunun kaldırılmasına çalışmış (Algieri, 2008: 78; Abdibaitova Pala, 2024: 777) ve Tayvan'a “hassas malzemeler” (silahlar) satmaya devam edilmeyeceğini teyit etmiştir (Cabestan, 2008: 95).

Schröder'in Çin politikasıyla birlikte 2000'li yıllarda BASF ve Volkswagen gibi büyük Alman firmaları Çin'de fabrikalar kurmaya başlamıştır. Çoğu aile şirketi olan, 500'den az çalışanı ve 50 milyon Avro'dan az yıllık cirosu bulunan, Almanya'daki istihdamın yüzde 60'ını ve ülke GSYİH'nin yarısını oluşturan orta ölçekli firmalar (*Mittelstand*) da Çin'e yönelmiştir. Tedarikçi firmalar ise Çin'den gelen talep sayesinde adeta büyük bir patlama yaşamıştır (Kundnani, 2015: 119). Ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlü rüzgârıyla, Almanya, Rusya'dan bile daha

önemli bir ortak olabilecek Çin ile giderek daha yakın ilişkiler geliştirmeye başlamıştır (Kundnani, 2015: 121).

Angela Merkel Dönemi (2005-2021): “Değerlere” Dayalı Dış Politikadan Ekonomik ve Ticari Çıkarlara

Almanya’da 2005 yılında düzenlenen genel seçimleri az bir farkla Schröder’in önünde tamamlayan ve SPD ile oluşturulan Büyük Koalisyon’un yeni lideri olan Angela Merkel (CDU), değerlere dayalı bir dış politikaya geri döneceğini vaat etmiş; bu bağlamda, 2006 yılında Çin’e karşı “daha eleştirel bir tavır sergileme cesaretini” göstereceğinin işaretlerini vermiştir (Kundnani, 2015: 122). Schröder’den farklı olarak AB tarafından uygulanan silah ambargosunun devamını destekleyen Merkel, insan hakları konusunda daha katı bir yaklaşım benimsemiş; diğer taraftan, Pekin’in itirazlarına rağmen, 2007 yılında Tibetlilerin siyasi ve manevi lideri olarak görülen Dalai Lama ile Berlin’de görüşmüştür (Abdibaitova Pala, 2024: 777). Bu görüşme, Berlin ve Pekin arasında siyasi krize yol açmıştır. Krizi yatıştırmak amacıyla, Federal Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier’in (SPD), Tibet meselesi hakkında Çinli mevkidaşına gönderdiği ileri sürülen kamuoyuna açıklanmayan mektubunda, Tibet’in “Çin topraklarının bir parçası” olduğunun kabul edildiği ve “tek Çin politikası”na bağlı olduğunun bildirildiği iddia edilmiştir (Kundnani, 2015: 122).

2008 yılında dünya genelinde yaşanan ve güçlü etkileri Almanya’da da hissedilen finansal krizle birlikte ekonomik ve ticari ilişkiler Alman dış politikasının gündeminde daha fazla yer tutmaya başlamıştır. 2010-2012 yıllarında Avro bölgesinde yaşanan sorunlar buna ivme kazandırmıştır. Küresel mali sorunlara rağmen, Çin ekonomisinin büyümeye devam etmesi Alman şirketlerine önemli destek sağlamış ve Alman karar alıcıların Çin’in insan hakları siciline yönelik eleştirilerinin tonunu yumuşatmıştır. Çin’in 2001 yılında DTÖ’ye üye olması sonrasında hızlı bir ekonomik büyüme sergilediğini vurgulayan Merkel, Schröder gibi kendisinin de iş insanlarından müteşekkil bir heyetle yılda en az bir kez Çin’i ziyaret etmeye çalıştığını; 2006 yılında Çin’in Almanya’nın ihracatındaki payı yüzde 4,8 iken, bu rakamın Şansölyelik görevi sonunda [2021 yılında] yüzde 9,5’e ulaştığını belirtmiştir (Merkel, 2024: 559-560). Kundnani’ye göre, ekonomik çıkarlar tarafından yönlendirilen Almanya, Çin ve Rusya gibi dünyadaki otoriter güçlerle giderek daha yakın ilişkiler geliştirmiştir (Kundnani, 2015: 123). Almanya ve Çin arasında giderek büyüyen bu ilişki 2014 yılına gelindiğinde kapsamlı stratejik ortaklık statüsüne yükselmiştir. Bazısına göre, ikili ilişkilerin bu statüye yükselmesinin nedeni iklim değişikliği ve silahsızlanma gibi büyük sorunların hiçbirinin Pekin olmadan çözülememesidir (Abdibaitova Pala, 2024: 778).

Merkel, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ile insan hakları konusundaki görüşlerinin farklı olduğunu; Çin ile iş birliğinin bir realpolitik örneği teşkil ettiğini; ekonomik iş birliğinin Alman işyerlerini güvence altına aldığını ve diğer AB ülkelerinin de Çin'de yatırım yapmak için sağlanan güvenilir koşullara ilgi duyduğunu belirtmiştir (Merkel, 2024: 561-562). Bu çerçevede, Merkel'in öncelikle Almanya'nın Çin'deki devasa ekonomik çıkarlarını savunduğunu (Gu, 2022: 128) ve dış politika anlayışının jeo-ekonomik çıkarlara dayandığını söylemek mümkündür.

Bununla beraber Çin Devlet Başkanı Xi tarafından 2013 yılında kamuoyuyla paylaşılan ve kimileri tarafından 21. yüzyılın İpek Yolu ya da Çin'in dünyanın geri kalanı için hazırladığı Marshall Planı olarak görülen Kuşak ve Yol Girişimi'nin (KYG) Orta Avrupa'daki bitiş noktası Almanya'nın Duisburg kenti olarak belirlenmiştir. Girişimin ilanından bir yıl sonra Başkan Xi, Almanya'ya yaptığı devlet ziyareti sırasında, Duisburg'a da özel bir ziyarette bulunmuştur (Kampfner, 2020: 158). Merkel'e göre, KYG kapsamındaki projeler bir yandan birbirine bağlı bir dünyayı teşvik ederken, diğer yandan yaşanan gerçekler bazı ülkelerin, özellikle de Asya ve Afrika ülkelerinin, yatırımlarla bağlantılı maliyetler nedeniyle Çin ile mali bağımlılık içine girdiklerini ve böylece kendi egemenliklerini sınırladıklarını ileri sürmüştür (Merkel, 2024: 563).

KYG bağlamında Balkan ülkelerinin Çin'e borçlanması tartışmaları gölgesinde, AB Komisyonu tarafından 2016 yılında yayımlanan Çin Stratejisi'nde, o dönemki adıyla "Bir Kuşak Bir Yol" girişiminin arkasında büyük ölçüde ekonomik ve yerel kaygıların yattığı, ancak girişimin önemli jeostratejik sonuçlarının da olacağı kaydedilmiştir (AB Komisyonu, 2016: 10). Pekin'de 2017 yılında düzenlenen İpek Yolu Forumu'nun Nihai Bildirisi'nin, Almanya, Fransa ve İngiltere dâhil, foruma katılan tüm AB üye devletleri delegasyonları tarafından reddedilmesi, tarafların uyumsuz ticaret çıkarlarına ilişkin süregelen şüpheleri ortaya koymuştur (Kühnhardt, 2018: 7). Bu doğrultuda, AB tarafında, 2018 yılında bağlantısallık (*connectivity*) projeleri, 2021 yılında ise Küresel Geçit (*Global Gateway*) stratejisiyle özellikle ulaşım, dijital ve enerji projeleri ağırlık kazanmıştır. Böylelikle, "Almanyalı AB", Çin'in KYG girişimine Küresel Geçit stratejisiyle yanıt vermiştir. Bunun altında Almanya'nın Çin'i hem ticari bir ortak hem de ekonomik ve sistemik bir rakip olarak görmesi yatmaktadır (Ermağan, 2024: 163).

Öte yandan, hızla büyüyen Çinli şirketlerin Almanya'nın önde gelen ticari markalarını satın almaya başlaması soru işaretlerini artırmıştır. Örneğin, Çinli Midea firmasının 2016 yılında Alman endüstriyel otomasyon şirketi Kuka'nın

yüzde 90'ından fazlasını satın alması kamuoyunda ses getirmiş, hatta kimine göre Batı'ya bir tehdit olarak görülmüştür (Financial Times, 2019). Çinli yetkililerin Volkswagen tarafından kapatılması öngörülen fabrikaları satın almakla ilgilendiklerini açıklaması (O'Donnell ve Waldersee, 2025) bu "tehdit algısını" güçlendirmiştir. Çin'in Alman şirketlerini devralma girişimleri ülke sanayisinin Çin ile rekabetinde teknoloji kaybına uğrama riskini barındırmaktadır. Almanya, Çin'e yatırımlarında fikri mülkiyet haklarının yeterince korunamamasından, yasal belirsizlikten, hizmet sektörü kısıtlamalarından, yolsuzluk ve şeffaflık eksikliğinden rahatsızlık duymaktadır. Bu noktada, ABD de Çin'e teknoloji transferini sınırlaması yönünde Almanya'ya baskı yapmaktadır (Keyvan, 2019: 272). Sonuçta, Federal Meclis tarafından kabul edilen bir yasayla, Federal Hükümet, AB üyesi olmayan ülkelere ait şirketlerin, Alman şirketlerinin yüzde 10'undan fazlasını satın aldığı hassas sektörlerdeki tüm yatırımları inceleme ve gerektiğinde engelleme imkânı bulmuştur. Yasa, savunma ve güvenlik şirketleri ile enerji, elektrik ve telekomünikasyon gibi kritik altyapıları işleten işletmelerin yanı sıra medyayı da kapsamıştır (Kampfner, 2020: 162; Keyvan, 2019: 274).

Diğer taraftan, dönemin Federal Ekonomi ve Enerji Bakanı Peter Altmaier (CDU), Çin hakkında tespit ve değerlendirmelerin de yapıldığı Ulusal Sanayi Stratejisi 2030'u (*Nationale Industriestrategie 2030*) kamuoyuna açıklamıştır. Stratejiye göre, 2015 yılında "Made in China 2025" gündemini kabul eden Çin'in sanayi politikasında başarı kaydettiği, Çin'in 2023 yılına kadar yapay zekâ alanında küresel lider olmayı hedeflediği, Çin devlet şirketi CMG tarafından kurulan 15 milyar ABD Doları tutarındaki teknoloji fonuyla (*China New Era Technology Fund*) küresel çaptaki teknoloji şirketlerine yatırım yapılmasının planlandığı belirtilmiştir. Çin'in küresel ölçekte şirketlere sahip olduğu, önümüzdeki yıllarda tüm sanayi sektörlerinin bu şirketlerin teknolojik tekeli haline gelebileceği ve sonuç olarak, işleyen bir uluslararası rekabetin artık mümkün olamayacağı vurgulanmıştır (Federal Ekonomi ve Enerji Bakanlığı, 2019: 15). 2030 stratejisinin, ABD ve Çin'e güçlü bir odaklanma ve adı geçen ülkelere ekonomik/teknolojik bakımdan yetişememe endişesi taşıdığı yorumları yapılmış; mevcut sorunlara karşı yeterince somut fikirler sunmadığı, sanayide alınacak tedbirlerin bütüncül olmadığı, mevcut siyasi konjonktürün dikkate alınmadığı ve sürdürülebilir ve genel olarak başarılı bir yol haritası sunmadığı eleştirileri yöneltilmiştir (Maier, 2019). Strateji bağlamında, dönemin Federal Dışişleri Bakanı Heiko Maas'ın (SPD) "Çin gelecekteki süper güç" şeklindeki açıklaması (Yücel, 2024: 313) dikkat çekmiştir.

Ayrıca, Çin’de patlak veren ve tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını tartışmaları altında, Federal Hükümet tarafından 2 Eylül 2020 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan Hint-Pasifik Kılavuzu (*Leitlinien zum Indo-Pazifik*) doğrultusunda, bölge ülkeleriyle serbest ticaret anlaşmaları imzalanmış ve yatırım iş birliklerine gidilmiştir. Kılavuz, bölge bağlamında deniz yollarının serbestliği, açık piyasa ve serbest ticaret, dijitalleşme ve bağlantısallık konularına da öncelik atfetmiştir (Federal Hükümet, 2020: 11-12). Hanayi’ye göre, Berlin’in bölgeye yönelik strateji geliştirmesi Almanya’nın ve genel olarak AB’nin son dönemde jeopolitik ve jeostratejik yaklaşımından kaynaklanmış ve Çin’in bölgede giderek artan siyasi ve ekonomik etkisini engelleme amacı taşımıştır. ABD, Avustralya, Japonya ve Hindistan’ı takiben, Asya-Pasifik yerine Hint-Pasifik stratejisi belirlemesi dahi Çin’e bir yanıt şeklinde algılanmıştır (Hanayi, 2020).

Olaf Scholz Dönemi (2021-2025): Rusya-Ukrayna Savaşı Gölgesinde Yeni Stratejiler

Şansölye Merkel’den sonraki yönetimi belirleyen ve 26 Eylül 2021 tarihinde düzenlenen genel seçimlerden SPD’nin Şansölye adayı Scholz galip çıkmıştır. SPD, Yeşiller Partisi ve FDP heyetleri arasında yapılan görüşmelerin olumlu neticelenmesi sonrasında kurulan Scholz Kabinesi, 8 Aralık 2021 tarihinde Federal Meclis’te güvenoyu alarak göreve başlamıştır. Yeni hükümet de Almanya’nın ekonomi ve ticaret ağırlıklı Çin politikasının değişmeyeceğinin sinyallerini vermiştir. Şansölye Scholz’un geniş bir iş insanı heyetiyle Kasım 2022’de Pekin’i ziyareti ilişkilere verilen önemin göstergesi olarak yorumlanmıştır (Ermağan, 2024: 162).

Bununla birlikte koalisyonda Yeşiller Partisi’ne bırakılan Federal Dışişleri Bakanlığı’na göre, Almanya ve Çin arasındaki güçlü ilişkilere rağmen, bazı temel görüş ayrılıkları bulunduğu vurgulanmıştır. Özellikle insan hakları, kişisel özgürlükler ve uluslararası hukuk, uluslararası düzen ve çok taraflılığın yorumlanmasıyla ilgili konular öne çıkarılmış; Çin’in Avrupa şirketleri ve ürünleri için pazarlarını daha açık hale getirmesinin Almanya bakımından öncelikli çıkarlar arasında yer aldığı kaydedilmiştir (Federal Dışişleri Bakanlığı, 2024).

Diğer taraftan, Scholz kabinesinin işbaşı yapmasından kısa bir süre sonra, Rusya’nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna’ya “özel askeri operasyon” başlatması hükümetin ilk büyük sınavı olmuştur. Federal Meclis’te 27 Şubat 2022 tarihinde gerçekleştirilen Ukrayna konulu özel oturumda hitap eden Scholz, yaşanan süreci çağ dönümü (*Zeitenwende*) olarak nitelemiş; bu

doğrultuda, Alman dış ve güvenlik politikalarının kapsamlı biçimde gözden geçirileceğinin işaretini vermiştir. Politika belgeleri bakımından bunun ilk somut meyvesi ise, Federal Kabine tarafından 14 Haziran 2023 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan ilk Ulusal Güvenlik Stratejisi (*Nationale Sicherheitsstrategie*) olmuştur.

Almanya'nın Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde Çin

Belgede Rusya'ya odaklanılmakla beraber Çin'e de değinilerek, mevcut uluslararası durumda Çin bir ortak (*Partner*), rakip (*Wettbewerber*) ve sistemik rakip (*systemischer Rivale*) olarak tanımlanmıştır (Federal Savunma Bakanlığı, 2023: 11-12 ve 23). Buna göre, Çin hakkında net bir tutum belirlenmemiş ve belgede gelecekte ilişkilerin seyrine yönelik projeksiyonlarda bulunulmamıştır. Almanya'nın yıllardır Çin'e yaptığı doğrudan yatırımların ve iki ülke arasındaki mevcut ekonomik ve ticari faaliyetlerin büyüklüğünün Çin'i bir tehdit olarak tanımlamaktan imtina edilmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir (Marsh, 2024). Ayrıca, Almanya'nın, Çin'den ziyade, Rusya'yla bölgesel rakip olduğu da değerlendirilmektedir (Sakaki vd., 2020: 190). Bununla birlikte savaşın başlamasını müteakip, Çin'in Batı tarafından Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımlara katılmaması, Rus yönetimini eleştirmekten ve karşısına almaktan uzak durması, hatta mevcut ikili ilişkilerini daha da geliştirmesi Berlin'de hoşnutsuzluğa sebep olmuştur. Çin'in de Tayvan'ı işgal edebileceği endişesiyle (Detjen, 2022) artan bu hoşnutsuzluk,² dönemin Federal Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock'un (Yeşiller Partisi) Nisan 2023'te Pekin'i, Çinli mevkidaşı Qin Gang'ın Mayıs 2023'te Berlin'i ziyareti sırasında düzenlenen basın toplantılarında kamuoyuna yansımıştır. Bu toplantıların Almanya-Çin ilişkilerinin bağlam, dil ve öncelikler bakımından ne kadar değiştiğini açıkça ortaya koyduğu yorumları yapılmıştır (Godehardt, 2024: 11).

Almanya'nın Çin Stratejisi

Federal Hükümet, Ulusal Güvenlik Stratejisi sonrasında, ilk kapsamlı Çin Stratejisini (*China-Strategie der Bundesregierung*) 13 Temmuz 2023 tarihinde açıklamıştır. Stratejiyle birlikte Pekin ile ilişkilere yönelik politikanın

² Madrid'de 2022 yılında düzenlenen NATO Zirvesi'nde kabul edilen Stratejik Konsept'te, "Çin Halk Cumhuriyeti'nin hedefleri ve zorlayıcı politikaları çıkarlarımıza, güvenliğimize ve değerlerimize meydan okumaktadır" denilmektedir (NATO, 2022: 5). Pekin yönetiminin Doğu Çin Denizi'nde "Dış Hatlarda Aktif Stratejik Karşı Saldırlar Konsepti" politikasını uygulamaya koyması, Güney Çin Denizi'nde misilleme yeteneklerini geliştirmesi ve Hint Okyanusu bölgesinde yakın ilişkiler kurduğu bazı devletlerin limanlarına ve askeri teknolojiye yoğun yatırımlar yapması (Kozanhan, 2024: 261) Batı dünyasında kaygıları artırmaktadır. Detjen'in Bakan Baerbock ile mülakatında, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından hareketle, Çin'in de Tayvan'ı işgal edebileceği çıkarımında bulunmaktadır.

netleştirilmesi ve federal kurumlar arasında daha bütüncül bir anlayış geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bazı önemli saptamalarda bulunan söz konusu belgede, Çin'in ekonomi stratejisinin uluslararası üretim zincirlerini Çin'e daha fazla bağımlı kılmak, Çin'i ise diğer ülkelere daha az bağımlı yapmak olduğu; Pekin yönetiminin dış politik çıkarlarını çok daha iddialı şekilde takip ettiği; kurallara dayalı uluslararası düzeni çeşitli yöntemlerle yeniden biçimlendirmeye çalıştığı; bunun, Avrupa ve küresel güvenlik üzerinde etkisinin bulunduğu belirtilmiş; Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde de kaydedildiği üzere, Çin'in bir ortak, rakip ve sistemik rakip olduğu yinelenmiş ve Çin Stratejisi'nin, AB'nin Çin'e yönelik ortak politikasına dayandırıldığı vurgulanmıştır (Federal Hükümet, 2023: 8).

Belgede, Çin'in Almanya'nın en büyük ticari ortağı olduğu, Çin'in Avrupa'ya olan bağımlılığı sürekli olarak azalırken, son yıllarda Almanya'nın Çin'e bağımlılığının büyük ölçüde arttığı; bu bağlamda acil olarak risk azaltılmasına ihtiyaç duyulduğu; Çin'in kasıtlı olarak ekonomik gücünü siyasi amaçları için kullandığı; öte yandan, ABD'den sonra en büyük askeri harcamayı yaptığı ve gemi ve denizaltı sayısı bakımından en büyük deniz gücüne sahip bulunduğu belirtilmektedir (Federal Hükümet, 2023: 9-10). Bu noktada, Çin'in uzay istasyonu inşa ettiği ve 5G iletişim uydularını fırlatma kapasitesine sahip olduğu da not edilmelidir. Nitekim günümüzde Çin 5G teknolojisinde ve kuantum iletişimde dünya liderliğini elinde tutmaktadır. Ayrıca, Çin'in ileri derecede siber kabiliyetleri ve siber ordusu da bulunmaktadır (Yücel, 2024: 299).

Bu tabloda, Almanya'nın Çin ile ekonomik ve ticari bağlarını koparmak yerine Çin'e ekonomik bağımlılığını yönetilebilir düzeye indirme stratejisi benimsediği düşünülmektedir. Savaş öncesinde Alman endüstrisinin Rusya'ya olan enerji bağımlılığı da bu stratejide etkili olmuştur. Bu doğrultuda çeşitli sektörlerde kullanılan nadir elementler ve lityum bataryaları gibi kritik malzemelere olan bağımlılığın sebep olduğu riskin azaltılması (*de-risking*) hedeflenmiştir. Bu hedef, belgenin birçok başlığı altında yinelenmiştir (Federal Hükümet, 2023: 25, 34 ve 37). Hükümet tarafından özellikle altyapı ve teknoloji sektörlerinde Çin yatırımlarına yönelik daha sıkı düzenlemeler getirilmiştir. Çinli COSCO şirketinin Hamburg limanına yatırımlarına getirilen sınırlamalar ve Dortmund merkezli çip üreticisi Elmos'un Çinli bir şirket tarafından satın alınmasının engellenmesi (Godehardt, 2024: 20) bu yönde örnek verilebilir.

Rusya-Ukrayna savaşının başlamasıyla birlikte Alman ekonomisinin Rus enerji kaynaklarına olan bağımlılığının azaltılması hükümet gündeminin üst sıralarında yer almıştır. Rusya'ya atıfla, Federal Dışişleri Bakanı Baerbock, Çin bağlamında "aynı hatayı tekrar yapmamalıyız" demiştir (Godehardt, 2024: 20).

Rus tecrübesinden edinilen derslerin ışığında, benzer bir durumun gelecekte Çin'le yaşanması endişesi doğmuş ve böyle bir senaryoya karşı adımlar atılmıştır. Scholz döneminde açıklanan Almanya'nın ilk Ulusal Güvenlik Stratejisi'nin yanı sıra, münhasıran Çin ile ilgili kapsamlı bir strateji yayımlanması bu bakımdan önemlidir. Almanya'nın Çin Stratejisi geçmişe nazaran kapsamlı bir politika belirlemiş ve yöntemlerini netleştirmiştir. Stratejide, AB bünyesinde ortak Çin politikası geliştirilmesine geniş şekilde yer verilmiş ve bu argüman güçlü biçimde savunulmuştur (Federal Hükümet, 2023: 36-45). Bu durum jeo-ekonomik güç Almanya'nın dış politika tercihlerini diğer AB ülkelerine kabul ettirmeye daha istekli olduğu iddiasına (Kundnani, 2011: 41) güncel bir örnek teşkil etmiştir.

Scholz hükümeti döneminde atılan bu adımların ekonomik ve ticari ilişkilere yansımaları incelendiğinde, Almanya tarafından Çin'e yapılan doğrudan yatırımlar ile ikili ticaret hacmi rakamları öne çıkmaktadır. Almanya, AB ülkelerinin 2022 yılında Çin'e yaptığı doğrudan yatırımların yüzde 71'ini, 2023 yılında yüzde 62'sini, 2024 yılında ise yüzde 45'ini tek başına karşılamıştır. BMW, Volkswagen, Continental, BASF ve Bosch gibi büyük Alman firmaları Çin'e en çok doğrudan yatırımda bulunan şirketler arasında yer almıştır (Kratz vd., 2024; Interesse, 2025). Bu çerçevede, Çin'e yapılan doğrudan yatırımlarda Almanya'nın AB ülkeleri içindeki payının önemli ölçüde azaldığını söylemek mümkündür. Buna karşın, ikili ticaret hacmi 2023 yılında 250 milyar Avro'yu aşarak zirve yapmış ve Çin, Almanya'nın en büyük ticaret ortağı olmuştur (Federal Dışişleri Bakanlığı, 2024). 2024 yılında ise ikili ticaret hacmi 246 milyar Avro olarak kayda girmiştir (Interesse, 2025). Yüksek ikili ticaret hacminin korunmasında 5.000'den fazla Alman firmasının Çin'de, 1.000'den fazla Çinli firmanın da Almanya'da faaliyet göstermesinin (Federal Hükümet, 2023: 20; Yücel, 2024: 286) etkili olduğu düşünülmektedir.

Friedrich Merz Dönemi: ABD Etkisinde Korumacı Jeo-Ekonomik Güce Doğru?

ABD'de 5 Kasım 2024 tarihinde düzenlenen başkanlık seçimlerini, daha önceki başkanlık döneminde (2016-2020) Çin ile ekonomik ve ticari rekabeti öne çıkaran Cumhuriyetçilerin adayı Donald Trump'ın kazanması, özellikle korumacı gümrük tarifeleri marifetiyle, Çin'e karşı daha katı bir yaklaşım sergileneceği beklentisini artırmıştır. Trump'ın görevi devralması sonrasında Çin'e uygulanan tarifelerin dramatik bir şekilde yükseltileceğine dair açıklamalar yapılmıştır (Jansen, 2025). ABD yönetimlerinin Çin'e yönelik politikalarının Almanya-Çin ilişkileri üzerindeki etkisinin giderek önem kazanan bir faktör olduğu gözlenmektedir. Eski Şansölye Schröder'e göre gerek Donald Trump ve

Cumhuriyetçiler gerekse Joe Biden ve Demokratlar Çin'i en büyük ekonomik ve stratejik zorluk olarak görmektedir (Schöllgen ve Schröder, 2021: 88-89). Bu durum, Çin'i, Amerikan siyasetinde ve küresel siyasette önde gelen başlıklardan biri haline getirmekte, dolayısıyla Almanya'yı da etkilemektedir.

Öte yandan, Scholz hükümetinde yaşanan sorunlar neticesinde erken seçim kararı alınmasıyla 23 Şubat 2025 tarihinde yapılan genel seçimleri CDU'nun adayı Friedrich Merz kazanmış ve Şansölye Merz liderliğinde Büyük Koalisyon (CDU-SPD) kurularak yeni yönetim göreve başlamıştır. Şansölye olmadan önce de dış politika ve güvenlik konularında pek çok açıklama ve analizde bulunan ve konuşmalarında uluslararası ilişkiler, Çin, ABD, Rusya ve AB gibi konulara değinen (Resing, 2025: 238) Merz, Merkel hükümetinin devam ettiği sırada, 2021 yılında yaptığı bir açıklamada, Alman şirketlerini, Çin ile ticari ilişkilerine fazla bağımlı kalmamaları konusunda uyarılmış; hükümetten yeni bir Çin stratejisi geliştirilmesini talep etmiş; Almanya'nın Çin politikasında sadece ABD ile değil, aynı zamanda İngiltere, Japonya, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda ile iş birliği yapması gerektiğini söylemiş ve Alman ekonomisinin Çin'e bağımlılığını "çok büyük" olarak nitelendirmiştir (Dieter, 2021: 96).

Merz, CDU liderliğini üstlendikten sonra, partisine yakınlığıyla bilinen Konrad Adenauer Vakfı Akademisi'nde yaptığı hitapta ise dış politika önceliklerine ilişkin bazı ipuçları vermiştir. Merz, Almanya'nın AB'de ve transatlantik ittifakın çıkarları doğrultusunda aktif bir liderlik rolü üstlenmesi ve mevcut ortaklıklarını güçlendirmesi gerektiğini, ancak ülkesinin şu anda itici güçten ziyade, sürüklenen taraf olduğunu kaydetmiştir. Merz'e göre, Almanya'nın stratejisi çıkarları ve değerleri tanımlamalı, Avrupa ve dünyadaki konumunu belirlemeli ve özellikle Çin ile ilişkileri netleştirmelidir (Merz, 2023: 4-6). Merz ayrıca, Çin, Rusya, İran ve Kuzey Kore'nin dünyayı kendi çıkarları doğrultusunda değiştirmeye çalıştığını; bu ülkelerin kurallara dayalı uluslararası düzeni zayıflatmayı ve en azından bölgesel ve mümkün olduğunda uluslararası alanda siyasi üstünlüğü sağlamayı amaçladığını belirtmiş, bu sistemik rekabetin demokratik Batı tarafından aranan bir şey olmadığını, kendilerine dayatıldığını ileri sürmüştür (Merz, 2023: 6-7).

Merz döneminde ABD ile ilişkilerin güçlendirilmesi ve Çin'e olan ekonomik bağımlılığın azaltılması temel öncelikler arasında görülmektedir. Bu noktada, önümüzdeki dönemde Berlin'in Çin politikasında üç ana eksenin öne çıkması beklenmektedir. Bunlar; *üretimde stratejik çeşitlendirme* (halihazırda Çin'e bağımlı tedarik zincirlerinin kademeli olarak Hindistan ve Güneydoğu Asya ülkelerine kaydırılması), *teknolojik rekabet* (kritik teknolojilerde Çin'e karşı rekabet

gücünün artırılması) ve *normatif baskı* (insan hakları, siber güvenlik ve uluslararası hukuk alanlarında daha eleştirel bir yaklaşım ve dil benimsenmesi) şeklinde özetlenebilir.

Üretimde stratejik çeşitlendirme süreci, Merkel döneminde kamuoyuyla paylaşılan Hint-Pasifik Kılavuzu'yla da uyumlu olarak, Alman endüstrisi bakımından hayati önem taşıyan tedarik ürünlerinin farklı ülke ve coğrafyalardan temin edilmesine imkân tanımaktadır. ABD'nin de etkisiyle, Merz hükümetinin *teknolojik rekabette* önemli yer tutan kritik sektörlerde Çinli firmalara giderek daha az yer vermesi öngörülmektedir. Ülkedeki yoğun tartışmaların ardından, 2024 yılında varılan anlaşmanın uygulanma süreci bu minvalde örnek verilebilir. Anlaşmaya göre, Almanya'daki mobil operatörleri, 2029 yılı sonuna kadar, Çinli Huawei ve ZTE firmalarının 5G ağ yönetim sistemlerindeki kritik işlevlerini diğer üreticilerle değiştirmekle yükümlü kılınmıştır (Federal İçişleri Bakanlığı, 2024). Merz yönetiminin bu süreçte insan hakları, siber güvenlik ve uluslararası hukuk meselelerinde Çin'e daha eleştirel yaklaşması da beklenebilecektir. Bu beklenti, Alman karar alıcıların "Batılı değerler" söylemleriyle de uyumludur. Ancak, "Avrupa modelini" kabul etmek istemeyen Çin'e (Yılmaz, 2025: 10) Almanya'nın *normatif baskısı* uygulamasının istenilen sonuçları verip vermeyeceği cevabı belirsiz bir soru teşkil etmektedir.

Sonuç olarak, Merz hükümetinin, AB ve NATO içinde ABD eksenli stratejik çizgiye daha yakın bir konum alması beklenmektedir. Bu durum, tabiatıyla Almanya'nın Çin politikasını da doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Jeo-ekonomik araçlar, transatlantik ortaklık ve normatif diplomasi ekseninde şekillenecek olan bu politika, Almanya'nın hem ekonomik çıkarlarını hem de güvenlik kaygılarını dengelemeyi amaçlayacaktır.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Almanya'nın Çin ile ilişkileri, klasik diplomatik yöntemlerin ve askeri araçların yerine ekonomik ve ticari enstrümanların ön plana çıktığı jeo-ekonomik güç yaklaşımının tipik bir örneğini sunmaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde Almanya, küresel ölçekte üretim zincirlerinin merkezine yerleşerek ekonomik refahını sürdürebilmek için dış politikasını giderek daha fazla ticari çıkarlar ekseninde şekillendirmiştir. Ancak bu durum, Berlin açısından hem stratejik fırsatlar hem de bağımlılık riskleri doğurmuştur.

Schröder döneminde ekonomik diplomasi ve ticaret yoluyla değişim politikası Çin pazarına yoğun açılımı beraberinde getirirken, insan hakları ve normatif değerlere ilişkin tartışmalar arka planda kalmıştır. Merkel döneminde

bu denge yeniden tanımlanmış, değerlere dayalı dış politika söylemi korunmakla birlikte ekonomik ve ticari çıkarlar önceliğini sürdürmüştür. Bu süreçte Almanya, Çin ile kapsamlı stratejik ortaklık düzeyine ulaşarak karşılıklı bağımlılığın en yüksek seviyesine erişmiştir.

Rusya-Ukrayna savaşının Avrupa güvenlik ve savunma mimarisinde neden olduğu derin sarsıntıların etkisiyle Scholz döneminde hazırlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi ve Çin Stratejisi, Almanya'nın Pekin'e yönelik tutumunu "ortak-rakip-sistemik rakip" üçlemesi altında tanımlamış ve tamamen kopuş yerine risk azaltma yaklaşımını benimsemiştir. Bu yönüyle Berlin, ekonomik ve ticari ilişkileri sürdürürken stratejik özerkliğini koruma çabası içinde de olmuştur.

2025 yılında göreve gelen Merz hükümetinin Çin bağlamındaki önceliklerinde transatlantik çizginin daha belirgin olduğu gözlenmektedir. Tedarik zincirlerinde stratejik çeşitlendirmeye, teknoloji sektörlerinde Çin'e olan bağımlılığı azaltmaya ve normatif baskıya ağırlık verilen bu yaklaşımın ABD'nin küresel stratejileriyle daha uyumlu, fakat genel olarak Avrupa'nın özerk jeo-ekonomik pozisyonu bakımından sınırlayıcı nitelikte olabileceği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla Almanya, Çin ile ilişkilerinde "jeo-ekonomik güç" rolünü sürdürürken, Washington'un yönlendirdiği yeni bir korumacı jeo-ekonomik paradigmaya kayma riskiyle karşı karşıya kalabilecektir.

Sonuç olarak, Almanya'nın Çin politikasında ekonomi merkezli rasyonalite ile değerler temelli normatif dış politika anlayışı arasında bir gerilim olduğu görülmektedir. Bu gerilimin, Alman dış politikasının stratejik muammasının kaynağını oluşturduğu düşünülmektedir. Almanya'nın önümüzdeki dönemde jeo-ekonomik gücünü sürdürebilir kılmasının, Çin ile ekonomik bağımlılığı yönetilebilir düzeyde tutarken, AB içinde ortak stratejiler geliştirme ve transatlantik ilişkilerde özerk hareket alanını koruyabilme becerisine bağlı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

AB Komisyonu (2016), Elements for a new EU Strategy on China (Brüksel): 1-19, https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/joint_communication_to_the_european_parliament_and_the_council_-_elements_for_a_new_eu_strategy_on_china.pdf (29.10.2025).

Abdibaitova Pala, Burulkan (2024), “Çin Halk Cumhuriyeti-Almanya ilişkileri”, Çaşın, Mesut Hakkı, Sina Kısacık ve Can Donduran (Der.), 21. Yüzyılda Bütün Boyutlarıyla Çin Halk Cumhuriyeti 2. Cilt (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık): 769-792.

Algieri, Franco (2008), “It’s the system that matters: Institutionalization and making of EU policy toward China”, Shambaugh, David, Eberhard Sandschneider ve Zhou Hong (Der.), China-Europe Relations: Perceptions, Policies and Prospects (Oxon: Routledge): 65-83.

Bülbül, Ahmet (2024), “Değerler ve Çıkarlar Arasında Almanya-Çin ilişkileri”, Çaşın, Mesut Hakkı, Sina Kısacık ve Can Donduran (Der.), 21. Yüzyılda Bütün Boyutlarıyla Çin Halk Cumhuriyeti 2. Cilt (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık): 793-826.

Cabestan, Jean-Pierre (2008), “The Taiwan issue in Europe-China relations: An irritant more than leverage”, Shambaugh, David, Eberhard Sandschneider ve Zhou Hong (Der.), China-Europe Relations: Perceptions, Policies and Prospects (Oxon: Routledge): 84-101.

CGTN Türkçe (2024), “Yeni Dönemde Çin’in Reform Politikaları (1)”, <https://turkish.cri.cn/2024/07/12/ARTIzAdQyuuCIVYPWR0yqupJ240712.shtml> (17.01.2025).

Detjen, Stephan (2022), “Besorgnis wegen möglicher Invasion Chinas in Taiwan – Annalena Baerbock im Gespräch mit Stephan Detjen”, Deutschlandfunk, <https://www.deutschlandfunk.de/annalena-baerbock-china-taiwan-tuerkei-syrien-100.html> (29.10.2025).

Dieter, Heribert (2021), “A Club of Democratic Market Economies in Response to China’s Mercantilism?”, Maihold, Günther, Stefan Mair, Melanie Müller, Judith Vorrath ve Christian Wagner (Der.), German Foreign Policy in Transition: Volatile Conditions, New Momentum (SWP Research Paper 10, Berlin): 95-98.

Ermağan, İsmail (2024), Çeşitli Konular Üzerinden Yakın Dönemde Almanya (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık).

Federal Dışişleri Bakanlığı (2024), Deutschland und China: Bilaterale Beziehungen, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/service/laender/china-node/bilateral-200472> (08.01.2025).

Federal Ekonomi ve Enerji Bakanlığı (2019), Schlaglichter der Wirtschaftspolitik (Frankfurt: Druck- und Verlagshaus Zarbock).

Federal Hükümet (2020), Leitlinien zum Indo-Pazifik & Deutschland-Europa-Asien: Das 21. Jahrhundert Gemeinsam Gestalten, <https://www.auswaertiges-amt.de/resource/blob/2380500/33f978a9d4f511942c241eb4602086c1/200901-indo-pazifik-leitlinien-1--data.pdf> (07.01.2025).

Federal Hükümet (2023), Strategy on China of the Government of the Federal Republic of Germany, <https://www.auswaertiges-amt.de/resource/blob/2608580/49d50fecc479304c3da2e2079c55e106/china-strategie-en-data.pdf> (10.01.2025).

Federal İçişleri Bakanlığı (2024), Stärkung der Sicherheit und technologischen Souveränität der deutschen 5G-Mobilfunknetze, <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/kurzmeldungen/DE/2024/07/5g.html> (27.10.2025).

Federal Savunma Bakanlığı (2023), Wehrhaft. Resilient. Nachhaltig. Integrierte Sicherheit für Deutschland – Nationale Sicherheitsstrategie, <https://www.bmvg.de/resource/blob/5636374/38287252c5442b786ac5d0036ebb237b/nationale-sicherheitsstrategie-data.pdf> (03.09.2024).

Financial Times (2019), “Cutting-edge tech takeovers are a strategic threat to the west”, <https://www.ft.com/content/763cae4e-e5ed-11e9-b8e0-026e07cbe5b4> (17.01.2025).

Fröhlich, Stefan (2017), Berlin’s New Pragmatism in an Era of Radical Uncertainty (Transatlantic Academy, 2017 Paper Series, No 1), <https://www.gmfus.org/sites/default/files/Berlin%2527s%2520New%2520Pragmatism%2520dited.pdf> (07.09.2025).

Godehardt, Nadine (2024), The Logic of Germany’s China Policy in the Zeitenwende (SWP Research Paper 16): 1-40.

Green, Stephen (2015), “Germany: The Reluctant Leader of the New Europe”, The Globalist, <https://www.theglobalist.com/germany-the-reluctant-leader-of-the-new-europe/> (07.09.2025).

Gu, Xuewu (2022), Structural Power in the Global Age: Why Modernity is Ending and Globality Prevails (Cham: Springer International Publishing).

Habermas, Jürgen (2010), “Germany’s mindset has become solipsistic”, The Guardian, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2010/jun/11/germany-normality-self-absorption> (05.09.2025).

Hanayi, Ömirbek (2020), “Almanya’nın Hint-Pasifik Stratejisi ve Almanya-Çin ilişkilerinin Geleceği”, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Eurasian Research Institute, <https://www.eurasian-research.org/publication/almanyenin-hint-pasifik-stratejisi-ve-almanya-cin-iliskilerinin-gelecegi/?lang=tr> (07.01.2025).

Harnisch, Sebastian ve Hanns W. Maull (2001), “Introduction”, Harnisch, Sebastian ve Hanns W. Maull (Der.), *Germany as a Civilian Power? The Foreign Policy of the Berlin Republic* (Manchester: Manchester University Press): 1-9.

Interesse, Giulia (2025), “China-Germany Economic Relations 2025: What Merz’s Leadership Means for Trade and Investment”, China Briefing, <https://www.china-briefing.com/news/china-germany-relations-2025-merz-leadership-trade-investment/> (12.10.2025).

Jansen, Bart (2025), “Trump predicts 'fantastic' trade deal with China to end tariff disputes”, <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2025/10/20/trump-china-trade-tariffs-rare-earths/86803021007/> (26.10.2025).

Kampfner, John (2020), *Why the Germans do it Better: Notes from a Grown-up Country* (London: Atlantic Books).

Keyvan, Özlem Zerrin (2019), “Çin ve Almanya: 21. Yüzyılda Kapsamlı Stratejik Ortaklık”, Bağcı, Hüseyin, İsmail Ermağan ve Burak Gümüş (Der.), *Dünya Siyasetinde Almanya 1: Tarih ve Dış Politika* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık): 261-286.

Kissinger, Henry (2015), *World Order: Reflections on the Character of Nations and the Course of History* (Great Britain: Penguin Books).

Kozanhan, Murat Kağan (2024), “The People’s Republic of China’s Strategy in the Three Sea Domain: The East China Sea, South China Sea, Indian Ocean, the US’s Struggle for Presence in This Region”, *Siyasal: Journal of Political Sciences*, 33 (2): 261-276.

Kratz, Agatha, Danielle Goh, Gregor Sebastian ve Noah Barkin (2024), “Don’t Stop Believing: The Inexorable Rise of German FDI in China”, Rhodium Group, <https://rhg.com/research/dont-stop-believin-the-inexorable-rise-of-german-fdi-in-china/> (13.01.2025).

Kundnani, Hans (2011), “Germany as a Geo-economic power”, *The Washington Quarterly*, 34 (3): 31-45.

Kundnani, Hans (2015), *The Paradox of German Power* (New York: Oxford University Press).

Kühnhardt, Ludger (2018), *The New Silk Road: The European Union, China and Lessons Learned* (ZEI Discussion Paper, C245): 1-18.

Luttwak, Edward N. (1998), "From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict, Grammar of Commerce", Ó Tuathail, Gearóid, Simon Dalby ve Paul Routledge (Der.), *The Geopolitics Reader* (London: Routledge): 125-130.

Maier, Julie (2019), "Die Nationale Industriestrategie 2030", 2030agenda.de, <https://www.2030agenda.de/de/article/die-nationale-industriestrategie-2030> (20.01.2025).

Marsh, Sarah (2024), "Exclusive: German investment rises to record high", Reuters, <https://www.reuters.com/markets/german-investment-china-rises-new-record-high-2024-02-14/> (08.09.2024).

Mauß, Hanns W. (2000), "Germany and the Use of Force: Still a 'Civilian Power'?", *Survival*, 42 (2): 56-80.

Merkel, Angela (2024), *Freedom: Memoirs 1954-2021* (London: Macmillan).

Merz, Friedrich (2023), *Navigieren in stürmischen Zeiten Deutsche Sicherheitspolitik 2023* (Konrad Adenauer Vakfi Akademisi): 1-8.

Messner, Dirk (2015), "Deutschland als Gestaltungsmacht in der globalen Nachhaltigkeitspolitik – Chancen und Herausforderungen unter den Bedingungen „umfassender Globalisierung“", *Zeitschrift für Außen- und Sicherheitspolitik*, 8: 379-394.

NATO (2022), *NATO 2022 Strategic Concept*, <https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2023/05/290622-strategic-concept.pdf> (09.03.2025).

O'Donnell, John ve Victoria Waldersee (2025), "Exclusive: Chinese buyers interested in unwanted German Volkswagen factories, source says", Reuters, <https://www.reuters.com/business/autos-transportation/chinese-buyers-interested-unwanted-german-volkswagen-factories-source-says-2025-01-16/> (17.01.2025).

Resing, Volker (2025), *Friedrich Merz - Sein Weg zur Macht* (Freiburg: Herder).

Rosecrance, Richard (1986), *The Rise of the Trading State: Commerce and Conquest in the Modern World* (New York: Basic Book, Inc.).

Sakaki, Alexandra, Hanns W. Maull, Kerstin Lukner, Ellis S. Krauss ve Thomas U. Berger (2020), *Reluctant Warriors: Germany, Japan, and Their U.S. Alliance Dilemma* (Washington D.C.: The Brookings Institution).

Schöllgen, Gregor ve Gerhard Schröder (2021), *Letzte Chance: Warum wir jetzt eine neue Weltordnung brauchen* (München: Deutsche Verlags-Anstalt).

Şahin, Bedri (2024), *Neo-Realist ve Neo-Liberal Kurumsalcılık Açısından Almanya'daki Kırmızı-Yeşil Koalisyon Hükümeti'nin Güvenlik Politikalarının Analizi* (Ankara: Gazi Kitabevi).

Tewes, Henning (2001), "How civilian? How much power? Germany and the Eastern enlargement of NATO", Harnisch, Sebastian ve Hanns W. Maull (Der.), *Germany as a Civilian Power? The Foreign Policy of the Berlin Republic* (Manchester: Manchester University Press): 10-25.

Wilczynski, Jozef (1981), "Hallstein Doctrine", *An Encyclopedic Dictionary of Marxism, Socialism and Communism* (London: Palgrave).

Yılmaz, Gözde (2025), "From Partners to Rivals: Normative Power Europe Meets Normative Power China?", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 22 (85): 5-20.

Yücel, Umur Tugay (2024), *Amerikan Gücünün Gerilemesi ve Yükselen Güçler* (İstanbul: Kaynak Yayınları).